

CARACTERISTICA CRIMINALISTICĂ AL INFRAȚIUNILOR DE ÎMBOGĂȚIRE ILICTĂ

FORENSIC CHARACTERISTIC OF CRIMES OF ILLICIT ENRICHMENT

CZU: 343.98:343.352

DOI:<https://doi.org/10.5281/zenodo.10725623>

UNGUREAN Ivan,

Universitatea de Stat din Moldova,

E-mail: ungureanivan@gmail.com

Îmbogățirea ilicită, ca act conexe actelor de corupție, a devenit o problemă globală majoră, fiind o amenințare gravă la adresa dezvoltării, a democrației și a stabilității ale cărei consecințe dăunătoare sunt resimțite în întreaga lume.

Știința criminalistică a negat cu vehemență existența unei metodici universale de cercetare a infracțiunilor. Metodicele particulare reunesc realizările altor compartimente ale criminalisticii, ajustându-le la conținutul și particularitățile cercetării categoriei respective de infracțiuni și la condițiile în care organul de urmărire penală își desfășoară activitatea [2, p. 513-514].

Revine criminalisticii, care, prin excelență, are rolul de a analiza circumstanțele de comitere a cauzei și să dezvolte metode criminalistice eficiente, precum și să proiecteze caracteristică criminalistică a infracțiunilor pentru a facilita descoperirea faptuitorilor și acorda posibilitatea de a fi supuși răspunderii penale, inclusiv confiscarea averii dobândite ilicit. Caracteristica criminalistică a infracțiunii concrete, declară autorul M. Gheorghiuță, formulată pe parcursul sau ca rezultat al cercetării faptei infracționale constituie totdeauna o noțiune strict individuală, care, la rândul său, are și elemente similare cu cele ale modelului criminalistic al infracțiunilor de o anumită categorie sau grup[1, p. 733].

Structura caracteristicii criminalistice este dificilă și nu tot timpul este asemănătoare pentru o infracțiune separată sau un gen de infracțiuni. Luând în considerație necesitatea elementelor caracteristicii criminalistice, acestea pot întruchipa obiectul și subiectul infracțiunii, specificul personalității subiectului infracțiunii și a părții vătămate, grupul criminal organizat și organizația criminală, specificul mecanismului formării urmelor etc[5, p. 190]. Cu siguranță, aceasta nu exclude însă, ca anumite categorii de infracțiuni, nu ar avea anumite caracteristici comune, iar pentru facilitarea procesului de cercetare, ar fi necesar eforturi suplimentare și formularea unor recomandări metodice-tip de cercetare penală, inclusiv o interacțiune instituțională eficientă.

Autorul I. Ungurean specifică că, necesită o abordare proactivă a interacțiunii instituționale prin schimbul de informații disponibile între părțile interesate relevante la nivelul întregului sistem național și cel financiar-bancar[4, p. 285-295].

Evident, procesul cercetării oricărei fapte infracționale este determinat de conținutul și volumul informației inițiale, în baza cărora este pornită urmărirea penală și este efectuată stabilirea împrejurărilor care urmează a fi dovedite cu luarea în calcul a situațiilor concrete de urmărire penală stabilite. Situația de urmărire penală depinde de suficiența datelor, informațiilor

inițiale, din care considerent ea poate fi denumită că situație de urmărire penală tipică (inițială) sau particulară [6, p. 69].

În metodicile particulare de cercetare a unei sau altei categorii de infracțiuni trebuie să se țină cont de prevederile doctrine și ale legislației procesual-penale în vigoare, atunci când se elaborează algoritme ale acțiunilor de urmărire penală[3, p. 4].

Cu siguranță, scopul lucrării constă în conceptualizarea caracteristicii criminalistice al infracțiunilor de îmbogățire ilicită prin stabilirea unui model criminalistic de cercetare a acestor tipuri de infracțiuni în vederea descoperirii, cercetării eficiente, prevenirii și combaterii acestora. Or, atingerea scopului se poate realiza prin anumite obiective privind analiza unor studii din literatura de specialitate și lucrări științifice care ar crea acele premise de conceptualizare și dezvoltare a caracteristicii criminalistice al infracțiunilor de îmbogățire ilicită destinat combaterii eficiente acestui flagel.

Luînd în considerație aserțiunile prenotate, structura caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de îmbogățire ilicită cuprinde următoarele elementele: date cu privire la avere și proprietăți, date cu privire la cheltuieli, date cu privire la personalitatea infractorului și stilul de viață al acestuia, date cu privire la particularitățile și circumstanțele săvârșirii infracțiunii, date cu privire la prejudiciul cauzat și recuperarea acestuia, încît să orientează procurorul sau organul de urmărire penală spre utilizarea mijloacelor de probă și altor instrumente legale la administrarea probelor, considerate a fi extrem de importante la etapa inițială a cercetării, etc

Generalizând asupra analizei realizate au fost deduse următoarele concluzii:

- procesul cercetării oricărei fapte infracționale este determinat de conținutul și volumul informației inițiale, în baza cărora este pornită urmărirea penală și este efectuată stabilirea împrejurărilor care urmează a fi dovedite;

- cercetarea infracțiunilor de îmbogățire ilicită fiind complexă, se caracterizată de o implicarea hotărîrtă a organelor statului în diferite domenii de activitate;

- structura caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de îmbogățire ilicită cuprinde elemente proprii ale acestei infracțiuni;

- averea trebuie să poată fi dedusă din rezultatul activităților legale și să fie legal obținută, proveniența căreia este justificată prin documente oficiale sau acte juridice civile;

- nici acuzarea și nici instanța de judecată nu sunt obligate să stabilească sursa din care provine averea și bunurile;

- simpla discrepanță dintre avere și cheltuieli nu este suficientă în sine pentru a conduce la atragerea la răspundere penală și condamnarea subiectului infracțiunii;

- o problemă separată este stabilirea datoriilor (împrumuturi de la persoane fizice sau juridice sau credite bancare sau contractate de la instituții de împrumut) și modul de onorare al acestora. Or, formula la care se poate de apelat în acest sens ar fi stabilirea sumei depline a datoriei prin raportarea acesteia la veniturile legale obținute și se va raporta quantumul datoriei la posibilitățile reale ale subiectului cercetării și/sau membrilor familiei membrii familiei/ concubinului/concubinei de a stinge datoriile din surse legale.

- chiar dacă îmbogățirea ilicită ar putea avea tangență cu alte infracțiuni, la analiza criminalistică a acestor tipuri de infracțiuni, în mod sigur se va ține cont de faptul dacă în ele există semne criminalistice proprii altor infracțiuni, însă nu se va merge pe ideia necesității demonstrării că o persoană a fost condamnată anterior;

- deși prejudiciile sunt enorme al acestor infracțiuni de îmbogățire ilicită, acestea nu sunt întotdeauna cercetate și urmărite în justiție, iar veniturile obținute ilegal confiscate, întrucât resursele autorităților naționale de asigurare a respectării legii sunt limitate;

- este necesar ca organul statal imediat la inițierea cercetărilor penale să depună toată diligența și să acționeze în vederea aplicării măsurilor asigurătorii asupra averii și proprietății subiectului cercetat pentru a nu admite pierderea, vânzarea, etc, a acestora.

- organul de urmărire penală și procurorul trebuie în cel mai scurt termen să inițieze procedura de indisponibilizare a bunurilor și altor active ale subiectului infracțiunii de îmbogățire ilicită.

- autoritățile trebuie să purceadă imediat la defășurarea unor investigații financiare, fiind în paralel cu realizarea unei cercetări penale, de natură a identifica toate bunurile și averile subiectului cercetat, inclusiv ale membrilor familiei ori a concubinului/concubinei, etc., pentru a evita o eventuală intrare în incapacitate de plată a infractorului sau diminuare a masei creditoare și imposibilitatea confiscării acesteia.

Referințe:

1. GHEORGHITĂ, M. Tratat de criminalistică. Chișinău, 2017, p. 733. 872 p.
2. DORAȘ, S. Criminalistică. Chișinău : Ed. Cartea Juridică, 2011, pp. 513-514. 632 p.
3. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, I., VÎZDOAGĂ, T., et al. Drept procesual penal. Vol. II. Chișinău, 2006, p. 4. 368 p.
4. UNGUREAN, I. Fenomenul îmbogățirii ilicite:aspecte criminalistice. Iași: În: Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Științe Juridice, 2022. [Accesat 23.08.2023] Disponibil: <http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2022/vol.1.1/18.ungurean.pdf>.
5. БЕЛКИН, Р. Курс советской криминалистики. 3-й том. Москва, 1979, с. 190. 407 с.
6. СИДОРЕНКО, В. Г. Проблемы расследования уклонения от уплаты налогов с организаций. Дис. ... канд. юр. наук. Краснодар, 2004, с. 69. 189 с.